

Prof. dr hab. inż. Jerzy Hickiewicz,
mgr Piotr Rataj, mgr Przemysław Sadłowski
POLITECHNIKA OPOLSKA,
ODDZIAŁ OPOLSKI SEP

75. rocznica śmierci Włodzimierza Krukowskiego – Intelligenzaktion w Galicji Wschodniej

Streszczenie: Przedstawiono życiorys urodzonego w 1887 r. w Radomiu elektryka-metrologa prof. dr. inż. Włodzimierza Krukowskiego. Od 1906 r. studiował w Darmstadt, gdzie był wyróżniającym się studentem. Jeszcze w trakcie studiów, polecony przez prof. Petersena związał się z firmą Siemens. Opisano jego osiągnięcia w pracy badawczej w laboratorium liczników energii elektrycznej Siemens w Norymberdze (m.in. 40 patentów międzynarodowych). Omówiono też jego wyróżniającą się działalność po 1930 r. w Politechnice Lwowskiej, przerwana w lipcu 1941 r. przez niemieckie Gestapo likwidacją jego (w wieku 54 lat) wraz z profesorami czterech lwowskich uczelni na Wzgórzach Wuleckich we Lwowie. Była to część większej akcji nazwanej „Intelligenzaktion”, rozpoczętej jeszcze w 1939 r. na Pomorzu, w Wielkopolsce i na Śląsku, zmierzającej do wyniszczenia polskiej inteligencji. Zamieszczono spis wszystkich zamordowanych we Lwowie w lipcu 1941 r. polskich profesorów i osób, które zostały wtedy razem z nimi aresztowane.

75th anniversary of the death of Vladimir Krukowski – Intelligenzaktion in Eastern Galicia

Summary: Biography of electrician-metrologist prof. dr. Eng. Włodzimierz Krukowski, borned in 1887 in Radom: since 1906 he studied at Darmstadt and was an excellent student. During my studies, he joined the Siemens company, because of prof. Petersen's recommendation. The article describes his achievements in research work in the Siemens electricity counters electricity laboratory in Nuremberg (including 40 international patents). It also discussed Krukowski's extraordinary work in Lviv Polytechnic after 1930, interrupted in July 1941 by the German Gestapo killing him (aged 54) among four others professors of Lviv university on the Wuleckie hills in Lviv. It was part of a bigger action called "Intelligenzaktion" started in 1939 in Pomerania, Wielkopolska and Silesia which headed toward a complete destruction of Polish intelligence. A list of all Polish professors murdered in Lviv and all people arrested with then in July 1941 was provided.

WPROWADZENIE

Jednym ze straconych przez Gestapo na Wzgórzach Wuleckich we Lwowie w 1941 r. był elektrotechnik-metrolog Włodzimierz Krukowski, profesor Politechniki Lwowskiej, o wszechstronnej wiedzy, znakomity wykładowca, członek polskich i międzynarodowych organizacji naukowo-technicznych i działacz SEP. Urodził się 19 września 1887 r. w Radomiu jako syn Antoniego – prawnika i Heleny z Chmielewskich, córki urzędnika.

STUDIA

W 1905 r. rozpoczął studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu w Petersburgu. Zainteresowany studiami technicznymi, przeniósł się w 1906 r. na Politechnikę w Darmstadt, uczelnię o wysokim poziomie elektrotechniki. Krukowski od początku wykazywał uzdolnienia do pracy la-

boratoryjnej. Wykonał nagrodzoną na konkursie naukowym politechniki pracę: *Badania możliwości zastosowania wahadła poziomego do określenia średniego ciężaru gatunkowego ziemi* (1908), dzięki której otrzymał asystenturę w Instytucie Sejsmograficznym politechniki, a następnie Instytucie Fizycznym. Pod koniec studiów wykonał u sławnego prof. W. Petersena pracę: *Właściwości kondensatora cylindrycznego przy wysokim napięciu i różnych stopniach ekscentryczności wewnętrznego cylindra* (1912), również nagrodzoną i zaliczoną jako dyplomową. W 1913 r. uzyskał dyplom inżyniera z odznaczeniem.

W PRZEMYSŁOWYM LABORATORIUM LICZNIKÓW ELEKTRYCZNYCH

Prof. Petersen polecił Krukowskiego, jeszcze przed dyplomem, dr. A. Möllingerowi, dyrektorowi technicznemu i kierownikowi laboratorium elektrycznego fabryki liczników

w Zakładach Siemens-Schuckert w Norymberdze. Tam dał się szybko poznać jako doskonały konstruktor aparatury precyzyjnej, pomiarowiec i organizator. W połowie 1914 r., mając 26 lat i będąc cudzoziemcem, Krukowski został zastępcą kierownika laboratorium liczników.

Fot. 1. Włodzimierz Krukowski w laboratorium

Po wybuchu I wojny światowej został aresztowany jako obywatel rosyjski, ale po poręczeniach kolegów z pracy został szybko zwolniony. Dnia 1 stycznia 1918 r. został kierownikiem laboratorium. Na tym stanowisku pozostawał aż do 1926 r. Lata 1912-1926 były okresem głównego rozwoju W. Krukowskiego jako naukowca-metrologa. W grudniu 1918 r. uzyskał doktorat za świetną pracę: *Vorgänge in der Scheibe eines Induktionszählers und der Wechselstrom-kompensator als Hilfsmittel zu deren Erforschung* (Zjawiska w tarczy licznika indukcyjnego i kompensator prądu zmiennego jako środek pomocniczy do ich badania). Egzaminacje doktorskie złożył z odznaczeniem. Dysertacja została opublikowana jako książka w 1920 r. przez wydawnictwo Springer.

Fot. 2. Włodzimierz Krukowski w okresie niemieckim

W tym czasie zajmował się głównie licznikami energii elektrycznej, osiągając w tej dziedzinie znakomite wyniki. Opracował nowe typy liczników indukcyjnych, elektrolitycznych i energii biernej oraz udoskonalił typy istniejące. Zgłosił wtedy 40 wynalazków, uzyskując patenty w Niemczech, Anglii, Danii, Holandii, Szwajcarii, Japonii i na Węgrzech. Jego wynalazki znalazły tam szerokie zastosowanie.

Dla przykładu Siemens wyprodukował ponad milion liczników elektrolitycznych (dla prądu stałego) o ulepszonej przez Krukowskiego konstrukcji. Wyniki prac publikował w czasopiśmie: „Elektrotechnische Zeitschrift”, „Archiv für Elektrotechnik” i „Siemens Zeitschrift”.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. wystąpił o obywatelstwo polskie, pozostając nadal na stanowisku kierownika laboratorium fabryki liczników w Norymberdze. Współpraca z takimi autorytetami jak W. Petersen i A. Mollinger wywarła duży wpływ na rozwój Krukowskiego. Osobiste kontakty z wybitnymi specjalistami precyzyjnych pomiarów: prof. Keinathem, prof. Steinwehem, dyrektorem Physikalisch-Technische Reichsanstalt (PTR), kierownikiem laboratorium PTR dr. R. Schmidtem oraz znakomite opanowanie techniki pomiarów najwyższej dokładności, wszystko to miało wielkie znaczenie dla dalszej współpracy Krukowskiego z Głównym Urzędem Miar (GUM) oraz jego późniejszej pracy na Politechnice Lwowskiej.

POWRÓT DO POLSKI

Pierwszy raz po wojnie, Krukowski przyjechał do Polski w 1920 r. i spotkał się z rodzicami i siostrą, którzy powrócili do kraju i zamieszkali w Warszawie. W 1920 r. nawiązał owocną, współpracę z GUM w Warszawie i został jego doradcą naukowym. Pomógł w organizacji laboratoriów oraz ich nowoczesnemu wyposażeniu. Brał udział w powstałej w 1923 r. przy GUM komisji elektrycznej opiniującej przepisy o miernikach elektrycznych i narzędziach mierniczych zgłaszanych do legalizacji.

W 1926 r. przeniósł się do Warszawy na stanowisko kierownika biura technicznego *Polskich Zakładów Siemens*. Było to stanowisko mniej odpowiadające jego kwalifikacjom, ale przeważała chęć powrotu do kraju. Zajął się więc dodatkowo pisaniem rozpoczętej jeszcze w Norymberdze na zlecenie Verband Deutscher Elektrotechniker (VDE), książki *Grundzüge der Zähler-technik* (Podstawy techniki licznikowej), która ukazała się w 1930 r. (polski przekład dopiero w 1955 r.). Zlecenie przez VDE napisania tego rodzaju pracy cudzoziemcowi, świadczyło o ogromnym autorytecie naukowym i wiedzy Krukowskiego. Podręcznik ten zdobył wielkie uznanie u fachowców. W latach 1927-1930 prowadził na Politechnice Warszawskiej wykłady zleczone z liczników elektrycznych. W 1930 r. został członkiem Rady Technicznej Państwowych Zakładów Tele-Radiotechnicznych w Warszawie, funkcję tę pełnił do 1939 r.

NA POLITECHNICIE LWOWSKIEJ

W 1930 r., z inicjatywy prof. Kazimierza Idaszewskiego z Politechniki Lwowskiej (który aby zachęcić Krukowskiego do podjęcia pracy w Politechnice Lwowskiej odstąpił mu prowadzoną przez siebie katedrę i zorganizowane od podstaw,

po I wojnie światowej duże laboratorium), dr inż. Włodzimierz Krukowski został powołany na stanowisko profesora zwyczajnego i kierownika Katedry Pomiarów Elektrycznych. We Lwowie rozpoczął się nowy etap pracy naukowej, technicznej i dydaktycznej prof. Krukowskiego. Zaczął od zmodernizowania i rozbudowy laboratorium oraz zorganizowania przy nim na zlecenie GUM Pracowni Precyzyjnych Pomiarów Elektrycznych. Jego praca naukowo-techniczna dotyczyła wtedy głównie dziedziny wzorców elektrycznych i pomiarów precyzyjnych. Zajmował się metodami porównywania wzorców oporu i napięcia, ich przechowywaniem i transportem oraz produkcją. Wiele czasu poświęcił też zagadnieniom dokładności pomiarów i uwzględniania uchybów. Wyniki i wnioski z badań publikował w „Przeglądzie Elektrotechnicznym” i „Archiv für Technisches Messen”.

Fot. 3. Włodzimierz Krukowski
w okresie polskim

Fot. 4. Andrzej Jellonek
(1907-1998)

Praca dydaktyczna dawała Krukowskiemu wiele satysfakcji. Prowadząc wykłady i kierując ćwiczeniami w laboratorium, wykształcił wielu inżynierów, tworząc własną „lwowską” szkołę młodych pomiarowców. Mimo krótkiego okresu pracy w Politechnice Lwowskiej (1930-1941) prof. Krukowski miał też kilku wychowanków, którzy podjęli działalność naukową i dydaktyczną. Byli to m.in.: Włodzimierz Koczan (który po 1945 r. kontynuował prace Krukowskiego na uczelni i był lwowskim pionierem przemysłu aparatury pomiarowej), Jan Barzyński, Jarosław Kuryłowicz, Artur Metal, Wincenty Podlacha, Zbigniew Siciński, Stanisław Jasilkowski, Antoni Marian Plamitzer, Konstanty Biełański czy Andrzej Jellonek (był tylko jego studentem, ale we wspomnieniach napisał: „Jego wykłady i organizacja laboratorium pomiarowego, o odmiennym niż dotychczas profilu, skierowały moje zainteresowania na miernictwo”).

W. Krukowski był członkiem wielu towarzystw naukowych m.in.: Wydziału Nauk Mechanicznych Akademii Nauk Technicznych w Warszawie (od 1934 r.), Wydziału Matematycz-

no-Przyrodniczego Towarzystwa Nauk we Lwowie (od 1937 r.), przewodniczącym Komitetu Naukowego Mechaniczno-Elektrycznego przy Radzie Nauk Ścisłych i Stosowanych PAU.

CZŁONEK STOWARZYSZENIA ELEKTRYKÓW POLSKICH

W Stowarzyszeniu Elektryków Polskich, do którego należał od 1926 r., pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji: od 1929 r. był członkiem Komisji Organizacyjnej Znaku Przepisowego SEP, w latach 1934-37 wchodził w skład Zarządu Głównego, w latach 1935-37 pełnił funkcję wiceprezesa Oddziału Lwowskiego. W latach 1934-39 był członkiem Centralnej Komisji Normalizacji Elektrotechnicznej i członkiem jej Komitetu Redakcyjnego, w latach 1932-39 należał do Komisji I Definicji i Symboli oraz Podkomisji Wielkości i Jednostek. W latach 1933-39 zasiadał w Komisji XIII Przyrządów Pomiarowych. Od 1935 r. był stałym delegatem SEP do Komitetu Studiów IEC (International Electrotechnical Commission) Pomiary. Brał udział w kongresach IEC w 1930 r. w Skandynawii, a w 1935 r. w Holandii i Belgii. Uczestniczył także w VIII Konferencji Miar i Wag w 1937 r. w Paryżu. W 1952 r. IEC, biorąc pod uwagę działalność prof. Krukowskiego w dziedzinie słownictwa jeszcze z lat 1935-39, podjęła uchwałę, by polskie słownictwo elektrotechniczne zostało włączone do Słownika Międzynarodowego.

CECHY OSOBISTE, ZAINTERESOWANIA

W. Krukowski odznaczał się pogodnym usposobieniem, uprzejmością, skromnością oraz głęboką wiedzą. Zyskiwało mu to szacunek i przysparzało przyjaciół. Był tolerancyjny wobec ludzi i ich poglądów, ale zdecydowanie przeciwny ekscesom grup studenckich na tle rasistowskim. Nacjonalizm i rasizm nie tylko były mu obce, ale uważał, że hamują one rozwój ludzkości. W jego katedrze pracowali zarówno Polacy, jak i Żydzi i Ukraińcy.

Z zamiłowaniem zbierał stare zegary. Miał wielką ilość mechanizmów zegarowych z różnych epok. Kolekcjonował również stare książki, głównie matematyczne, fizyczne, techniczne i dotyczące zegarów. Było wśród nich wiele „białych kruków”. Poza tym posiadał dużą bibliotekę wydawnictw współczesnych. Interesował się malarstwem, architekturą i muzyką. Był żonaty od 1925 r. z dr med. Heleną Wasilkowską, lekarzem z Warszawy. Małżeństwo było bezdzietne, ale dobrze dobrane, oparte na wzajemnym zrozumieniu i zaufaniu.

LWÓW W ZWIĄZKU RADZIECKIM

Po zajęciu Lwowa w 1939 r. przez Armię Czerwoną i uruchomieniu Lwowskiego Politechnicznego Instytutu, prof. Krukowski został mianowany zastępcą dyrektora ds. nauki (odpowiednik prorektora). Na tym stanowisku zdobył powszechne, wielkie uznanie, chroniąc swym postępowaniem życie wielu

Fot. 5. Włodzimierz Krukowski
w okresie radzieckiej okupacji

Polaków i dobro uczelni. Starał się m.in. o zatrudnienie emerytowanych profesorów, gdyż według sowieckiej zasady „kto nie pracuje, ten nie je” żyli w nieprawdopodobnie trudnych warunkach materialnych. Okupacji niemieckiej Lwowa, która rozpoczęła się 30 czerwca 1941 r. nie było dane mu przeżyć. Jego życie zakończyło się w nocy z 3 na 4 lipca 1941 r. na Wzgórzach Wuleckich.

no tej samej nocy na Wzgórzach Wuleckich (w pobliżu II Domu Technika) 40 osób. Wśród nich było 7 profesorów Politechniki, kierowników katedr. Największe straty poniósł jednak Wydział Lekarski Uniwersytetu Jana Kazimierza, bo rozstrzelano 9 jego profesorów. W czasie aresztowań Gestapo przeprowadzało powierzchowną rewizję, rabując przy tym złoto i kosztowności. Ponadto 11 lipca aresztowano i stracono prawdopodobnie dzień później jeszcze dwóch profesorów Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie. Prof. Kazimierz Bartel lat 59 (Katedra Geometrii Wykreślnej) został zamordowany 26 lipca (prawdopodobnie hitlerowcy rozważali możliwość nakłonienia go do współpracy z nimi). Całą tę akcję opisał Zygmunt Albert w książce „Każń profesorów lwowskich lipiec 1941” wydanej w 1989 r. przez Uniwersytet Wrocławski.

Oceniając straty warto pamiętać, że w okresie międzywojennym w Polsce istniało zaledwie kilkanaście wyższych uczelni akademickich, a liczba nauczycieli akademickich była wielokrotnie mniejsza w stosunku do współczesnej. W owym czasie w Polsce działały tylko dwie politechniki: Warszawska (5 wydziałów, 63 profesorów) i Lwowska (5 wydziałów, 60 profesorów). Utrata we Lwowie łącznie 23 profesorów oraz 2 docentów i 4 doktorów, w większości wybitnych, stanowiła ogromną stratę. Była to znacząca część profesury czterech lwowskich uczelni. Nie sposób jej ocenić stosując obecne kryteria.

Była to akcja przygotowana wcześniej, której celem było zniszczenie warstwy przywódczej narodu polskiego. Wszyscy ci uczeni mogli jeszcze wiele lat przyczynić się do rozwoju światowej nauki oraz kształcić swoich następców. Zamordowano grupę ludzi o wielkim autorytecie społecznym, którzy w przyszłości mogli przeszkodzić w realizowaniu polityki hitlerowskiej. Mord starano się utrzymać w tajemnicy zarówno przed obcymi, jak i swoimi. Gestapo starało się zatrzeć wszelkie ślady zbrodni. W 1943 r. zwłoki zamordowanych zostały ekshumowane, spalone, a popioły rozsiane w lesie Krzywczyckim. Pełna prawda została ujawniona dopiero w 1944 r.

„Intelligenzaktion” we Lwowie nie została jednak wykonana w pełnej tajemnicy. Mordu dokonano pośpiesznie, niemal w centrum miasta, byli przypadkowi obserwatorzy, zwolniono prof. Franciszka Gröera (prawdopodobnie ze względu na brytyjskie obywatelstwo jego żony), który stał się świadkiem tych zdarzeń.

Kontynuacją działań we Lwowie, ale wykonanych już w pełnej tajemnicy, dlatego też dziś znacznie mniej znanych, były dokonane również w 1941 r. w Krzemieńcu i Stanisławowie aresztowania nauczycieli szkół średnich i podstawowych oraz lokalnej inteligencji, a następnie, zgodnie z poleceniem gubernatora Hansa Franka, ich „likwidacja na miejscu”.

„INTELLIGENZAKTION” – TRAGEDIA WZGÓRZ WULECKICH

Dnia 22 czerwca 1941 r. rozpoczęła się wojna niemiecko-radziecka, 30 czerwca Lwów został zajęty przez Niemców, a już w nocy z 3 na 4 lipca Gestapo aresztowało profesorów lwowskich uczelni wraz z znajdującymi się w mieszkaniu osobami powyżej 18 lat. Tej samej nocy rozstrzelano na Wzgórzach Wuleckich 40 osób, w tym 7 profesorów Politechniki Lwowskiej, wśród nich elektryka-metrologa prof. Włodzimierza Krukowskiego.

Akcja niemieckiego Gestapo na Wzgórzach Wuleckich wpisuje się ciąg konsekwentnych działań operacji „Intelligenzaktion”, rozpoczętej jeszcze w 1939 r. na Pomorzu, Śląsku i w Wielkopolsce. Działania te zostały opisane przez Marię Wardzyńską w książce „Był rok 1939. Operacja niemieckiej policji bezpieczeństwa w Polsce, Intelligenzaktion” wydanej w 2009 r. przez IPN. Również w 1939 r. w Krakowie dokonano aresztowań, a następnie wysyłki do obozów koncentracyjnych profesorów wyższych uczelni krakowskich. Wywołało to jednak międzynarodowy rozgłos. Aby zapobiec temu na przyszłość, Generalny Gubernator Hans Frank tak zaapelował do kierownictwa Gestapo w Krakowie:

„Nie da się opisać ile mieliśmy zawracania głowy z krakowskimi profesorami. Gdybyśmy sprawę tę załatwili na miejscu, miałyby ona całkiem inny przebieg. Proszę więc Panów usilnie, by nie kierowali już Panowie nikogo więcej do obozów koncentracyjnych w Rzeszy, lecz podejmowali likwidację na miejscu...”

W związku z tymi zaleceniami, Gestapo wkraczając w 1941 r. do Lwowa, przystąpiło do działań „na miejscu”. Już 2 lipca został aresztowany prof. Kazimierz Bartel, trzykrotny premier w latach 1926-1930, a w nocy z 3 na 4 lipca aresztowano 49 osób – profesorów Politechniki i Uniwersytetu wraz ze wszystkimi znajdującymi się w mieszkaniu osobami w wieku powyżej 18 lat. Z tego, po brutalnym przesłuchaniu, rozstrzela-

W Krzemieńcu w lipcu 1941 roku niemieckie Gestapo dokonało aresztowań nauczycieli słynnego Liceum Krzemienieckiego oraz innych przedstawicieli inteligencji krzemienieckiej. Następnie, pomiędzy 28 a 29 lipca, na stokach Góry Krzyżowej rozstrzelano około 30 osób.

Masowe aresztowania, około 300 osób miejscowej inteligencji w Stanisławowie rozpoczęły się w lipcu 1941 r. Nauczycieli podstępnie zgromadzono pod pretekstem narady przed rokiem szkolnym. W sierpniu 1941 r. wszyscy uwięzieni zaginęli bez śladu. Tym razem Gestapo przeprowadziło całą akcję prawie perfekcyjnie, bo sprawa przez wiele lat okryta była tajemnicą i nie była znana opinii publicznej. O Czarnym Lesie, gdzie jak się później okazało zamordowano aresztowanych w 1941 r., dowiedziano się dopiero pod koniec lat 80-tych.

Wydarzenia we Lwowie i Stanisławowie opisała też hrabina Karolina Lanckorońska, która w imieniu Rady Głównej Opiekuńczej interweniowała w sprawie aresztowanych w Stanisławowie u gestapowca Hansa Krügera. W efekcie została przez niego zaaresztowana, a Krüger, będąc przekonany, że zostanie stracona, chciał się tym czego dokonał we Lwowie i Stanisławowie. Karolinie Lanckorońskiej, w związku z jej kontaktami z włoską rodziną królewską, udało się jednak uratować życie i opisać te wydarzenia w swych pamiętnikach „*Wspomnienia wojenne*”, Znak, Kraków 2001.

PODSUMOWANIE

„Intelligenzaktion”, akcja wyniszczenia polskiej inteligencji, rozpoczęła się w 1939 r. na obszarach Polski zajętych przez wojska niemieckie, a po roku 1941 objęła jej dalsze tereny, które wcześniej zostały włączone do ZSRR. Jest podobnie jak Holocaust hańbą dla Europy. Dziś Europa jest inna, Niemcy zmienili się, wyciągnęli wnioski z przeszłości. Druga wojna światowa skrzywdziła oba narody. W obecnych czasach powstały warunki do wzajemnych wybaczeń i współpracy, traktując jednak pamięć o przeszłości jako ważną przestrożę.

Prof. W. Krukowski zdobywał swą wiedzę w niemieckiej wyższej uczelni, wiele zawdzięczał swym niemieckim nauczycielom. Jednocześnie przez wiele lat rozwijał technikę pomiarową, pracował twórczo i z korzyścią dla niemieckiego przemysłu. Większość swego dorosłego życia spędził w Niemczech. Był miłośnikiem kultury i cywilizacji niemieckiej. We Lwowie nazywano go żartobliwie „germanofilem”. Jest wielkim paradoksem i niesprawiedliwością, że właśnie taki człowiek, w pełni sił twórczych, w wieku 54 lat, zginął z rąk niemieckiego Gestapo.

Wydaje się, że znając postawę życiową Włodzimierza Krukowskiego, jego poglądy, działania i osiągnięcia, postać profesora Krukowskiego winna łączyć elektrotechników polskich, ukraińskich i niemieckich. Takie byłoby zapewne jego przesłanie i testament, który powinniśmy realizować.

LISTA ZAMORDOWANYCH 4 LIPCA 1941 R. PROFESORÓW LWOWSKICH UCZELNI (NA PODSTAWIE Z. ALBERT, *KAŻŃ PROFESORÓW LWOWSKICH, LIPIEC 1941*, WROCŁAW 1989, S. 189-191)

Politechnika Lwowska

1. Prof. dr inż. Włodzimierz Krukowski, lat 53, kierownik Katedry Pomiarów Elektrycznych Politechniki
2. Prof. dr Antoni Łomnicki, lat 60, kierownik Katedry Matematyki Politechniki
3. Prof. dr inż. Stanisław Pilat, lat 60, kierownik Katedry Technologii Nafty i Gazów Ziemnych Politechniki
4. Prof. dr Włodzimierz Stożek, lat 57, kierownik Katedry Matematyki Politechniki
5. Prof. dr inż. Kazimierz Vetulani, lat 52, kierownik Katedry Mechaniki Teoretycznej Politechniki
6. Prof. dr inż. Kasper Weigel, lat 61, kierownik Katedry Miernictwa Politechniki
7. Prof. inż. Roman Witkiewicz, lat 55, kierownik Katedry Pomiarów Maszynowych Politechniki
8. Prof. dr inż. Kazimierz Bartel, lat 59, kierownik Katedry Geometrii Wykreślnej Politechniki (zamordowany 26 lipca)

Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie

1. Prof. dr med. Antoni Cieszyński, lat 59, kierownik Kliniki Stomatologicznej Uniwersytetu
2. Prof. dr med. Jan Grek, lat 66, profesor przy Klinice Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu
3. Prof. dr med. Henryk Hilarowicz, lat 51, profesor przy Klinice Chirurgicznej Uniwersytetu
4. Prof. dr Roman Longchamps de Bérier, lat 56, kierownik Katedry Prawa Cywilnego Uniwersytetu
5. Prof. med. Witold Nowicki, lat 63, kierownik Katedry Anatomii Patologicznej Uniwersytetu
6. Prof. dr med. Tadeusz Ostrowski, lat 60, kierownik Kliniki Chirurgicznej Uniwersytetu
7. Prof. dr med. Stanisław Progulski, lat 67, profesor przy Klinice Pediatrycznej Uniwersytetu
8. Prof. honor. Roman Rencki, lat 74, kierownik Kliniki Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu
9. Prof. dr med. Włodzimierz Sieradzki, lat 70, kierownik Katedry Medycyny Sądowej Uniwersytetu
10. Prof. dr Tadeusz Boy-Zeleński, lat 66, kierownik Katedry Literatury Francuskiej Uniwersytetu
11. Doc. dr med. Jerzy Grzędziński, lat 40, kierownik Kliniki Okulistycznej Uniwersytetu

Akademia Handlu Zagranicznego we Lwowie

1. Prof. dr Henryk Korowicz, lat 53, profesor ekonomii Akademii Handlu Zagranicznego (zamordowany prawdopodobnie 12 lipca)
2. Prof. dr Stanisław Ruziewicz, lat 51, profesor matematyki Akademii Handlu Zagranicznego (zamordowany prawdopodobnie 12 lipca)

Akademia Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie

1. Prof. dr med. Edward Hamerski, lat 43, kierownik Katedry Chorób Zakaźnych Zwierząt Domowych Akademii Medycyny Weterynaryjnej

Profesorowie lwowskich szpitali

1. Prof. dr med. Władysław Dobrzaniecki, lat 44, ordynator Oddziału Chirurgii Państwowego Szpitala Powszechnego

2. Prof. dr med. Adam Sołowij, lat 82, emeryt, ordynator Oddziału Ginekologiczno-Położniczego Państwowego Szpitala Powszechnego
3. Doc. dr med. Stanisław Mączewski, lat 49, ordynator Oddziału Ginekologiczno-Położniczego Państwowego Szpitala Powszechnego (zamordowany prawdopodobnie 5 lipca)

Doktorzy zamordowani 4 lipca 1941 r.

1. Ksiądz dr teologii Władysław Komornicki, lat 29, zabrany z mieszkania prof. Tadeusza Ostrowskiego
2. Dr med. Jerzy Nowicki, lat 27, starszy asystent Zakładu Higieny Uniwersytetu, syn prof. Witolda Nowickiego
3. Dr med. Stanisław Ruff, lat 69, ordynator Oddziału Chirurgii Szpitala Żydowskiego, zabrany z mieszkania prof. Tadeusza Ostrowskiego
4. Dr praw Tadeusz Tapkowski, lat 44, zabrany z mieszkania prof. Władysława Dobrzanieckiego

Inne osoby aresztowane w mieszkaniach profesorów lwowskich i zamordowane 4 i 5 lipca 1941 r.

1. Maria Grekova, lat 57, żona prof. Jana Greka
2. Eugeniusz Kostecki, lat 36, mistrz szewski, mąż gospodyni prof. Władysława Dobrzanieckiego
3. Bronisław Longchamps de Bérier, lat 25, absolwent Politechniki, syn prof. Romana Longchamps de Bérier
4. Zygmunt Longchamps de Bérier, lat 23, absolwent Politechniki, syn prof. Romana Longchamps de Bérier
5. Kazimierz Longchamps de Bérier, lat 18, absolwent liceum, syn prof. Romana Longchamps de Bérier
6. Adam Mięśowicz, lat 19, absolwent liceum, wnuk prof. Adama Sołowija
7. Jadwiga Ostrowska, lat 59, żona prof. Tadeusza Ostrowskiego
8. Inż. Andrzej Progulski, lat 29, syn prof. Stanisława Progulskiego
9. Maria Reymanowa, lat 40, pielęgniarka Ubezpieczalni Społecznej, zabrana z mieszkania prof. Tadeusza Ostrowskiego
10. Anna Ruffowa, lat około 55, żona dr Stanisława Ruffa
11. Inż. chemik Adam Ruff, lat 30, syn dr Stanisława Ruffa
12. Inż. Eustachy Stożek, lat 29, asystent Politechniki, syn prof. Włodzimierza Stożka
13. Emanuel Stożek, lat 24, absolwent Wydziału Chemii Politechniki, syn prof. Włodzimierza Stożka
14. Mgr prawa Józef Weigel, lat 33, syn prof. Kaspra Weigla
15. Wolisch, lat 40-45, właściciel magazynu konfekcyjnego Beier i spółka, zabrany z mieszkania prof. Włodzimierza Sieradzkiego
16. Katarzyna (Kathy) Demko, lat 34, nauczycielka języka angielskiego, zabrana z mieszkania prof. Tadeusza Ostrowskiego (zamordowana prawdopodobnie 5 lipca)

Inne osoby aresztowane w mieszkaniach profesorów lwowskich i zwolnione z aresztu 4 lipca 1941 r.

1. Prof. dr med. Franciszek Groër, lat 54, kierownik Kliniki Pediatricznej Uniwersytetu
2. Józef Wojtyna, lat 29, woźny (kował) w Katedrze Pomiarów Maszynowych Politechniki, zabrany z mieszkania prof. Romana Witkiewicza
3. Jan Kostyszyn, lat 30, szofer prof. Tadeusza Ostrowskiego
4. Maria Gala (zamężna Panek), lat 20, pokojówka prof. Tadeusza Ostrowskiego
5. Paulina X, lat 50, kucharka prof. Tadeusza Ostrowskiego
6. Zofia Podulka, lat 26, kucharka dr Stanisława Ruffa
7. Zofia Baczeńskiak, kucharka prof. Jana Greka

LITERATURA

- [1] *Akademia Nauk Technicznych 1933-1937*, Warszawa 1937.
- [2] Albert Z., *Każń profesorów lwowskich lipiec 1941*, Wrocław 1989.
- [3] Białkiewicz Z., *Profesor Włodzimierz Krukowski*, „Informator PTE-TiS” nr 11, grudzień 2003, s. 35-42.
- [4] Białkiewicz Z., *Włodzimierz Krukowski (1887-1941)*, [w:] *Polacy zasłużeni dla elektryki*, Praca zbiorowa pod red. J. Hickiewicz, Warszawa-Gliwice-Opole 2009, s. 205-214.
- [5] Hickiewicz J., *Katedra Pomiarów Elektrotechnicznych Politechniki Lwowskiej*, „Biuletyn Informacyjny Oddziału Radomskiego SEP” 2011, nr 1(21), s. 14-19.
- [6] Hickiewicz J., *Tragiczny dla polskiej nauki rok 1941 i 70 lat później*, „Cracovia Leopoldis” 2013, nr 4, s. 14-25.
- [7] Hickiewicz J., Michalski W., *Międzynarodowe seminarium poświęcone pamięci profesora Włodzimierza Krukowskiego (1887-1941)*, „Spektrum” 2009, nr 11-12, s. 15-19.
- [8] Hickiewicz J., Michalski W., *Wyjazd do Lwowa – 70-lecie kaźni lwowskich profesorów*, „Wiadomości Elektrotechniczne” 2011, nr 12, s. 54-55.
- [9] *Historia elektryki polskiej*, T. 1, red. K. Kolbiński i in., Warszawa 1976.
- [10] *Informator o władzach i organach SEP oraz STP i ZPIE*, Warszawa 1939.
- [11] Jakubowska A., Kubiawski J., *Krukowski Włodzimierz Ludwik (1887-1941)*, [w:] *Słownik biograficzny techników polskich*, z. 2, red. J. Rajewski, Warszawa 1992.
- [12] Krukowska H., *Życiorys Włodzimierza Krukowskiego*, [w:] *Prace Włodzimierza Krukowskiego*, Warszawa 1956.
- [13] „Kurier Galicyjski”, listopad 2010, lipiec - sierpień 2011, listopad 2011, lipiec - sierpień 2012.
- [14] Lanckorońska K., *Wspomnienia wojenne 22 IX 1939 – 5 IV 1945*, Kraków 2001.
- [15] Nicieja S., *Moje kresy*, cykl artykułów w Nowej Trybunie Opolskiej.
- [16] Popławski Z., *Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844-1945*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1992.
- [17] Popławski Z., *Politechnika Lwowska w latach 1844-1945*, Kraków 1999.
- [18] „Przegląd Elektrotechniczny” 1930, z. 22; 1939, z. 12; 1949, z. 2-3; 1972, z. 7.
- [19] Rubaszewski A., *Martyrologia Polaków miasta Stanisławowa i ziemi stanisławowskiej w okresie II wojny światowej*, maszynopis, Warszawa 1991.
- [20] Samujłło J., *Włodzimierz Krukowski*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, T. XV, red. W. Konopczyński i in., Kraków 1970.
- [21] Schenk D., *Noc morderców, Każń polskich profesorów we Lwowie i holokaust w Galicji Wschodniej*, Wrocław 2011.
- [22] *Słownik polskich pionierów techniki*, red. B. Orłowski, Katowice 1986.
- [23] Wardzyńska M., *Był rok 1939, operacja niemieckiej policji bezpieczeństwa w Polsce, Intelligenzaktion*, Warszawa 2009.

